

О. В. Прокоф'єва,
к. е. н., асистент кафедри страхування, банківської справи та фінансово-менеджменту,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-3715-3558>

DOI: 10.32702/2306-6814.2023.6.77

ГЕНЕЗИС ТА РОЗВИТОК НАДАННЯ ПОСЛУГ З ПЕРЕСТРАХУВАННЯ В СВІТІ ТА В УКРАЇНІ

O. Prokofieva,
PhD in Economics, Assistant of the Department of Insurance, Banking and Risk Management, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

GENESIS AND DEVELOPMENT OF PROVISION OF REINSURANCE SERVICES IN THE WORLD AND IN UKRAINE

Перестрахування — це процес, коли страхова компанія передає частину свого ризику іншій страховій компанії в обмін на премію. Цей процес є важливим для страхових компаній, оскільки він дозволяє їм зменшувати ризики та збільшувати свою платоспроможність. Надання послуг перестрахування має довгу та складну історію, яка з часом змінювалася.

Сьогодні глобальний ринок перестрахування є складною та надзвичайно конкурентоспроможною галуззю, де багато великих міжнародних гравців домінують на ринку. Ці компанії надають послуги перестрахування страховим компаніям по всьому світу, допомагаючи розподілити ризики та стабілізувати страховий ринок.

В Україні ринок перестрахування все ще розвивається і стикається з кількома проблемами, включаючи відсутність регулювання та обмежені можливості. Проте в країні працює кілька вітчизняних і міжнародних страхових компаній, які пропонують широкий спектр продуктів і послуг.

Загалом, надання послуг з перестрахування має багату історію та з часом розвинулося, щоб стати важливим компонентом глобального страхового ринку.

Стаття присвячена історії розвитку перестрахування в світі та в Україні. У статті розглянуто перші прояви перестрахування та його розвиток від початку XIX століття до сьогодення. Також проаналізовано основні тенденції та виклики, з якими стикається галузь перестрахування як на вітчизняному, так і на світовому ринку.

Стаття розглядає міжнародний ринок перестрахування та основних гравців цієї галузі. Окрема увага приділена ринку перестрахування в Україні, його особливостям та тенденціям розвитку.

У статті також описано основні види перестрахування, їх взаємозв'язок та значення для страхових компаній. Розглянуто важливі питання організації роботи перестраховиків, включаючи взаємовідносини зі страховими компаніями та роль перестрахування в захисті страховиків від ризиків.

Узагальнюючи написане, можна сказати, що стаття надає детальний огляд розвитку перестрахування як галузі в світі та в Україні, а також надає читачам необхідну інформацію для розуміння основних понять та тенденцій у цій галузі.

Reinsurance is a process where an insurance company transfers a portion of its risk to another insurance company in exchange for a premium. This process is important for insurance companies because it allows them to reduce risks and increase their solvency. The provision of reinsurance services has a long and complex history that has evolved over time.

Today, the global reinsurance market is a complex and highly competitive industry, with many large international players dominating the market. These companies provide reinsurance services to insurance companies around the world, helping to spread risk and stabilize the insurance market.

In Ukraine, the reinsurance market is still developing and faces several challenges, including a lack of regulation and limited capacity. However, there are several domestic and international insurance companies operating in the country, offering a range of products and services.

Overall, the provision of reinsurance services has a rich history and has evolved over time to become an essential component of the global insurance market.

The article is devoted to the history of the development of reinsurance in the world and in Ukraine. The article examines the first manifestations of reinsurance and its development from the beginning of the 19th century to the present. The main trends and challenges faced by the reinsurance industry on both the domestic and global markets are also analyzed.

The article examines the international reinsurance market and the main players in this industry. Special attention is paid to the reinsurance market in Ukraine, its features and development trends.

The article also describes the main types of reinsurance, their relationship and significance for insurance companies. Considered important issues of the organization of reinsurers' work, including relations with insurance companies and the role of reinsurance in protecting insurers from risks.

Summarizing what has been written, we can say that the article provides a detailed overview of the development of reinsurance as an industry in the world and in Ukraine, and also provides readers with the necessary information to understand the main concepts and trends in this industry.

Ключові слова: перестраховий ринок, перестрахування, етапи розвитку перестрахування, схема передачі ризику, учасники ринку перестрахування.

Key words: reinsurance market, reinsurance, stages of reinsurance development, risk transfer scheme, reinsurance market participants.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ТА ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Прискорення глобалізації та європейської інтеграції сприяє посиленню конкуренції на ринку фінансових послуг, особливо у страховій галузі. Жорстка конкуренція іноземних страхових компаній пояснюється їх багаторічним досвідом, якісними стандартами обслуговування, а також продуктивними інноваціями та технічним прогресом на внутрішньому та зовнішньому ринках. За таких обставин однією з основних умов підвищення конкурентоздатності вітчизняних страхових компаній є інноваційний розвиток українського страхового та перестрахового бізнесу.

Перестрахування забезпечує фінансову стабільність окремих компаній та всього страхового ринку, тому є необхідною та важливою частиною української страхової галузі. В даний час розвиток перестрахування відбувається в умовах соціально-економічної та політичної нестабільності. Закони та нормативні акти, що регулюють страховий ринок, не відповідають сучасним вимогам. Населенню бракує страхової культури, а рівень життя громадян низький, що серйозно впливає на діяльність ринку перестрахування.

Актуальність цього питання також пояснюється необхідністю зміцнення нормальної діяльності українського страхового сектору як частини фінансової системи на основі впровадження інновацій. Для того, щоб насправді використовувати новітні інструменти, програмне забезпечення та технології в українській практиці, необхідно переглянути досвід впровадження цих інструментів за кордон, можливих носіїв для подальшого розвитку в цій галузі, а також перешкоди та можливі проблеми, які існують у цій галузі сьогодні.

Комплексний огляд розвитку ринку перестрахування, теоретичних основ, конкретних методів та розробка практичних рекомендацій підвищать його ефективність та забезпечать стабільний розвиток страхового ринку.

Для вирішення поставлених завдань у процесі дослідження використовувалися загальнонаукові і спеціальні методи наукового пізнання, а саме: логіко-історичний метод, методи системного аналізу та узагальнення, абстрактно-логічний метод.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Вітчизняні вчені, які зробили значний внесок у вивчення сутності та значення перестрахування, яке є теоретичною основою ринку перестрахування: Базилевич В. Д., Боженко А. С., Войцеховська І. М., Залєтов О. М., Заруба, М. С. Кнейслер О. В., Козьменко О. В., Козьменко С. М., Моташко Т. П., Пікус Р. В., Приказюк Н. В., Ткаченко Н. В., Третяк К. В. Шолойко А. С., а також зарубіжні — Завада А., Пфайффер К., Шахов В. В та інші.

Незважаючи на проведені дослідження, деякі теорії, методи та практики перестрахування ще не повністю вивчені. Зокрема, після світової фінансової кризи (яка зменшила фінансові можливості перестрахувальних компаній) мало досліджень щодо законодавчого нагляду за перестрахувальним бізнесом та розвитку ринку перестрахування. Існує потреба у вирішенні питань, пов'язаних із підвищенням спроможності національного ринку перестрахування та інтеграцією його у світовий ринок перестрахування, покращенням інформації про перестрахування та аналітичної підтримки.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є визначення та розкриття основних принципів та особливостей формування перестрахово-

го ринку, визначення його ролі та місця в світовому перестраховому ринку.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Основна риса формування вітчизняного страхового ринку відображає постійну ринкову трансформацію страхової галузі протягом періоду переходу до ринкової економіки. З точки зору забезпечення страхового захисту, відносини між страхувальниками та страховими компаніями як основними учасниками ринку відповідають ступеню економічного розвитку [12]. В умовах ринкової економіки страхові компанії повинні формувати політику в конкурентному середовищі, генерувати збалансований портфель страхових продуктів, розширювати сферу послуг та знаходити нові сегменти для розвитку.

Перестраховування — це незалежна фінансова ланка страхування, завдяки якій страхові компанії підтримують свої фінансову стійкість та платоспроможність. Метою перестраховування є вберегти страховика від можливих фінансових втрат (якщо вони не забезпечені перестраховуванням), які можуть виникнути внаслідок укладеного договору страхування [12]. Зазначений рівень захисту визначається угодою перестраховування.

Пфайффер К. зазначає, що страхова компанія може утриматись від перестраховування за умови, що усі портфелі по всіх видах страхування в неї збалансовані [16]. Сучасна ситуація та тенденції на українському страховому ринку показують, що це майже неможливо через конкуренцію між страхуванням різних ризиків.

За допомогою перестраховування страховики можуть убезпечити ризики, що перевищують їхні фінансові ресурси, повністю підписавши прямий договір перестраховування, тим самим збільшуючи потенціал свого страхового бізнесу. Завдяки існуванню перестраховування страхові компанії зберігають необхідний баланс у своїй діяльності, на який часто впливає велика кількість факторів. Ці фактори включають несподівані коливання збитків і катастрофічну можливість великих збитків, особливо у випадку накопичених збитків, коли страховик бере на себе відповідальність за велику кількість страхових полісів за один раз.

Перестраховування — це "вторинне" страхування, різновид страхування для самих страхових компаній. Воронков О.О. надає таке визначення: "Перестраховування є системою економічних відносин, у процесі яких страховик, приймаючи на страхування ризики, передає частину відповідальності за ними, з урахуванням своїх фінансових можливостей, на узгоджених умовах іншим страховикам з метою створення збалансованого портфеля страхування, забезпечення фінансової стійкості та рентабельності страхових операцій" [5].

Як явище, перестраховування походить від морського страхування. Кожен морський транспорт є ризикованим. З розповсюдженням позик для морського транспортування з високим ризиком позичальники договорювалися передплачувати товари судовласникам за високими процентними ставками, які згодом з'явилися у формі страхових внесків. Через деякий час деякі підприємці почали брати участь або всі транспортні об'єкти та перестраховуватися.

У літературі з історії перестраховування є відмінності в часі, коли був вперше підписано договір перестраховування. За словами Александрової, перший договір перестраховування був підписаний в Генуї в 1370 році [1]. Об'єктом угоди була доставка вантажів з Генуї до Брюгге. Контракт охоплює частину рейсу: від Каделесса до Брюгге.

За словами Базилевича, перший договір перестраховування був підписаний між Royal Paris та Brussels Proprieter Reunion Brussels у 1821 році [2]. Першою перестраховою компанією була компанія "Gen Re" (1846). Далі слідували Munich Re (1862) та компанія Reissurance Suisse de (1863).

Мніх вважає, що вітчизною перестраховування є Німеччина. Перше перестрахове об'єднання було засновано в Кельні в 1846 році. Як незалежна установа, перестраховування виникло невдовзі після початку страхового бізнесу. Як ми всі знаємо, існує угода про перестраховування, яка була підписана в 1370 році, і перестраховування вимагалось, коли страхування вантажу було здійснено на рейс Генуя-Брюгге (Бельгія) [11].

Систематичне застосування перестраховування розпочалося наприкінці XVI століття, коли комерційні страхові компанії та підприємства поділяли ризики поміж собою. Однак становлення теперішнього ринку перестраховування можна простежити з середини XIX століття, у час, коли процес економічного розвитку та промислового зростання призводив до дедалі складніших та вагоміших ризиків, та настання цих ризиків могли призвести до згубних наслідків. Як результат у Німеччині та Росії появляються спеціалізовані перестрахові компанії.

З розвитком європейської промисловості попит на перестраховування вперше активізувався на початку XIX століття і задовольнявся переважно страховими компаніями, які тривалий час працювали на страховому ринку та володіли великою кількістю фінансових ресурсів. Пріоритет віддавався страхуванню компанії з філіями за кордоном. Для полегшення здійснення перестраховування від особистих ризиків було замінено новими типами договорів перестраховування, які повністю охоплюють інвестиційний портфель або часткові договори перестраховування. Найстаріший контракт цього типу був підписаний в 1821 році.

Коли перестраховування почало застосовуватися для страхування від пожеж, воно суттєво змінилося. До цього моменту перестраховування морських перевезень було непередбачуваним і застосовується у ситуаціях високого ризику.

На початку XIX ст. перестраховування розкривається у напрямку страхування від пожеж і встановлюється на основі особливих домовленостей, досягнутих між прямими страховими компаніями на основі положення взаємності. Ця практика набула широкого поширення в Німеччині в 1840-х роках. Перестрахові товариства почали завзято формуватися. Першою професійною компанією була Kolnische Ruckversicherungs-Gesellschaft, яка була заснована в 1846 році, але після подолання деяких політичних та фінансових утруднень компанія розпочала свою діяльність у 1852 році та дотепер вона успішно працює на світовому ринку перестраховування.

Коли вперше в історії спеціалізоване товариство почало здійснювати перестраховування — це була дуже

важлива подія для всього страхового бізнесу та його технологій та методів. Тоді з'явилися перші додаткові ресурси для покриття ризику. Страхові компанії більше не мали причин турбуватися про те, що конкуренти проникнуть у їхній бізнес через страхування, а надані їм перестрахові премії допоможуть зміцнити конкурентів на страховому ринку. Через спеціалізоване перестрахування, нові перестрахові компанії мали більші можливості задовольнити особисті вимоги страхових компаній. Досягнення кращого балансу та досвіду, накопиченого в різних сферах страхування та різних географічних районах в інших країнах, що допомагає збільшити покриття перестрахування і, таким чином, покращити контракти, за якими страхові компанії тепер змогли надавати гарантії своїм клієнтам.

Так Мюнхенська перестрахова компанія була створена в 1880 році, що стало найбільшим розвитком німецького перестраховального бізнесу. У 1863 р. було створено швейцарську перестраховальну компанію Swiss Re та першу самостійну у Франції перестраховальну компанію CGR[19].

Перша перестрахова компанія в Англії започаткувалась у 1907 році [15]. Великобританія має потужний ринок перестрахування, а Lloyds займає унікальну позицію у Великобританії. Lloyds унікальний не лише масштабами свого бізнесу, а ще в тому, що жодна інша страхова компанія у світі так збалансовано не поєднує в собі зовнішній консерватизм, пошану історичних традицій та величезний інноваційний потенціал. Це компанія, що складається з окремих підрозділів, які називаються синдикатами, причому кожна одиниця складається із законного капіталу, що складається з внесків різних юридичних та фізичних осіб.

З розвитком галузі страхування розвивалися тісніші економічні зв'язки та виникли нові види страхування (страхування від нещасних випадків, відповідальності, авто страхування та інші). Перестраховальні компанії отримували додаткові стимули для свого розвитку. До Першої світової війни німецькі перестрахові компанії займали провідні позиції на світовому ринку завдяки дедалі вдосконаленим методам перестрахування та надійному управлінню.

Після Першої світової війни німецькі перестраховальні компанії втратили свої ділові контакти із закордонними партнерами і страждали від девальвації активів, і були примушені відновлювати діяльність із слабкішої та неконкурентоспроможної позиції. У той же час Swiss Re значно зміцнив свої позиції, маючи кілька дочірніх компаній за кордоном та створювались нові професійні перестрахові компанії на інших ринках.

Щоб забезпечити захист від вагомих та загрозливих ризиків, запобігти відмиванню грошей у деяких країнах на початку XX століття почали створюватися національні перестрахові компанії. Перша така компанія була створена в Уругваї (1912), а в 1920 році в Чилі був створений Національний страховий банк. Починаючи з січня 1913 р., Італія встановила 10-річний період, під час якого всі страхові компанії повинні перестрахувати 40% ризиків у Національній страховій компанії National delle Assicurazioni. Ця державна монополія була скасована в квітні 1923 року [18].

У 1929 р. Туреччина запровадила національне перестрахування. Усі ризики турецьких та іноземних страхових компаній зобов'язані на 75% передатися перестрахування в національній акціонерній компанії La Reassurance Nationale S. A. Turguie.

Подальші значні зміни у перестраховальній діяльності відбулися після Другої світової війни. У 1946 р. Франція створила Центральний фонд перестрахування, в якому 4% усіх прямих ризиків необхідно було передавати всім страховим компаніям, що були зареєстрованими у країні.

У 1947 р. перестраховальним компаніям Німеччини було заборонено виконувати діяльність за кордоном, але в 1950 р. заборона була знята, отже німецькі перестрахові організації змогли налагодити свої відносини на зовнішніх ринках.

У XXI столітті на всесвітньому ринку перестрахування вималювалися такі центри: США, Центральна Європа, Японія та Бермуди. Лідерами на ринку перестрахування є Swiss Re, Munich Re, General Cologne Re та Lloyd's.

Сполучені Штати мають найширший ринок перестрахування, і більшість видів діяльності сконцентрована в цій країні. На відміну від них німецькі, британські та швейцарські перестрахові компанії, які експортують послуги з перестрахування.

В Україні на початку XX століття (1910-1915рр.) з'явилися перші подібні компанії — земські страхові компанії — перестрахування від пожежної небезпеки. Перестрахування стало способом підтримки страхових компаній під час нарощування обсягів та впровадження нових видів страхування. Попит на таку підтримку лежить в тому, що можливості особистого страхування страхової компанії та гарантії повної та своєчасної виплати масштабних поодиноких ризиків дуже нечисленні.

Було зроблено перший крок до створення ринку перестрахування. У 1994 році 8 українських страхових компаній вперше зареєстрували Українську перестраховальну компанію. Але це насправді лише зав'язок. У 1980-х роках у світі існувало приблизно 350 професійних перестраховальних компаній, з них 132 — у Європі та 21% — у Німеччині.

В Україні були створені компанії, які спеціалізувались лише на перестрахуванні, а саме: "Українська перестрахова компанія" у Львові та "Scythia Re" та "Europolis" у Києві. Ці компанії мали дуже незначні об'єми статутних капіталів та страхових резервів, навіть для звичайних страхових компаній, а тим більше для професійних перестраховиків. Без належного капіталу компанії не приймали на перестрахування ризики великої вартості [4]. Спеціалізовані перестрахові компанії в Україні проіснували недовгий час.

У процесі вивчення розвитку ринку перестрахування було виділено три етапи, що описують його розвиток в Україні. Так, науковці Кнейслер О. В та Волошина А. В виокремлюють такі етапи, які зазначені у таблиці 1.

Перестрахування в Україні має чимало проблем, які заважають його розвитку.

У вітчизняному страховому полі існують компанії з страхування та перестрахування з низькою здатністю нести ризик. Потреба покривати ризики зростає швид-

ше, аніж їх статутні капітали. Тому для страхового ринку України є необхідність нарощування об'єму капіталу.

Не менш місце в історії виникнення перестраховальної справи становлять перестраховальні пули. Їхні утворення відносять до різних періодів.

Страховий пул — це добровільне об'єднання страховиків, створене для співстрахування певних ризиків стосовно до відповідних угод.

Функціональними завданнями страхового пулу є:

- Страхування від основних небезпек (приміром є страхування авіаційних ризиків та аерокосмічної промисловості, перевезення небезпечних вантажів тощо);

- Подолання проблеми недостатньої фінансової спроможності окремих страхових компаній;

Суть діяльності страхових пулів складається в тому, що страховик перераховує премії, пов'язані з ризиками, на колективне страхування відповідно до угоди, а пул розбиває між своїми учасниками відповідно до переданих обов'язків страхової премії. Якщо ліміт спільної відповідальності перевищений, складається угода з перестраховування.

Існує два види пулів: пули із співстрахування та перестрахові пули.

Через збільшення втрат, спричинених техногенними ризиками, перші страхові пули з'явилися в 1960-х рр. За сучасних обставин участь у страховому пулі, як правило, є умовою, яка дозволяє страхувати великі та небезпечні ризики. У багатьох країнах діяльність страхових пулів регулюється спеціальними нормативними актами, в тому числі й Україна. У більшості країн обсяг діяльності пулів обмежується введенням антимонопольного законодавства, особливо в Європейському Союзі, обсяг страхового пулу не повинен бути більше ніж 15% страхового ринку.

У XIX столітті британське законодавство склало класичне визначення, в якому перестраховування розділялося як нове страхування застрахованих ризиків для захисту страхових компаній від раніше прийнятих ризиків. Найкоротше визначення можна знайти в Комерційному кодексі Німеччини: "Перестраховування — це страхування від ризиків, які несе страховик [9].

Закон України "Про страхування" дає таке визначення: "Перестраховування — страхування одним страховиком (цедентом, перестраховальником) на визначених договором умовах ризику виконання частини своїх обов'язків перед страхувальником у іншого страховика (перестраховика) резидента або нерезидента, який має статус страховика або перестраховика, згідно з законодавством країни, в якій він зареєстрований" [7].

Основними характеристиками перестраховування для визначення його природи спрощуються наступним чином [6]:

- Перестраховування є самостійною частиною страхування;

- Ризик, який страхова компанія приймає за прямим договором страхування, називається початковим ризиком, що є основною для укладання договору перестраховування;

- Лише страхова компанія може бути другою стороною договору перестраховування.. Основною різницею

Таблиця 1. Етапи розвитку ринку перестраховування в Україні

Етап №	За Кнейслер О. В., роки	За Волошина А. В., роки	Опис етапу
1	1993-1995	1996-1997	Формування ринку
2	1996-2004	1996-2004	Стрімкий розвиток
3	з 2005 року і до сьогодні	з 2005 року і до сьогодні	Становлення класичного ринку перестраховування

Джерело: складено автором на основі [4; 8].

між перестраховуванням та співстрахуванням є те, що між страхувальником та перестраховальником не існує правових відносин

Українські вчені Базилович В.Д. та Ротова Т.А. асигнують такі функції перестраховування [8, 17]:

- вторинний перерозподіл ризику, перестраховик бере на себе частину раніше застрахованого ризику;

- забезпечення можливості страховикам взяти на себе дуже дороге та унікальне страхування ризику. Фактично, поділяючи фінансові обов'язки страхових компаній з іншими страховими компаніями, вони можуть спільно нести різні ризики, включаючи унікальні ризики;

- сприяння впровадженню та розповсюдженню нових видів страхування перестраховування є можливим інструментом для створення нового виду страхування;

- створення надійних умов для страхових компаній для безпечного контролю середньо— та довгострокової політики для формування однорідного та збалансованого інвестиційного портфеля, проваджуючи механізм перестраховування, страхові компанії можуть забезпечити страхування ризиків різного типу та розміру з різною частотою збитків;

- якщо перерозподілити ризики між компаніями в різних країнах, виходить така форма зовнішньої торгівлі, ця функція виявляє основні характеристики кооперативних організацій між страховими компаніями, а не сам процес перестраховування.

На додаток до цих функцій, Мних М. В. також виділяє такі функції: забезпечити прямих страховиків додатковою фінансовою спроможністю (капіталом) для прийняття страхових ризиків [11].

Перестраховування поглиблює перспективи прямого страхування і є складним процесом вторинного перерозподілу страхового. На рис. 1. представлений процес передачі ризику.

На першому етапі страхувальник підписує договір зі страховою компанією, передаючи відповідальність за ризики компанії. Здійснюється страховий процес. У цьому випадку страхувальник зобов'язаний виплатити страховий платіж, а страхова компанія повинна відшкодувати страхувальникові збитки страхувальника у разі настання страхового випадку.

З метою захисту власних страхових активів страховик вирішує розділити застраховані ризики з іншими страховими або перестраховими компаніями. На другому етапі проходить процес перестраховування або цесії.

З метою захисту власних страхових активів страховик вирішує розділити застраховані ризики з іншими страховими або перестраховими компаніями. На другому етапі проходить процес перестраховування або цесії. Головною особливістю перестраховування є правові відносини між страховими компаніями щодо розподілу

Рис. 1. Схема передачі ризику на перестраховання

Джерело: складено автором на основі [10].

відповідальності за ризик. Незалежно на те, чи перерозподіляється відповідальність за ризик, відповідно до Закону України "Про страхування" страховик несе абсолютну відповідальність перед страховальником [7].

Розподілені ризики на другій фазі (та частина, що належить перестраховику на рисунку 1), можуть знову бути перестрахованими. Здійснення повторного перестраховання іменується ретроцесією — це третій етап.

Перестраховання це наступний крок після укладання угоди про страхування. Ось чому важливо зосередити увагу на взаємовідносинах цих процесів [15]:

1. Першим йде завжди страховий процес, в якому беруть участь страховальник і страхова компанія.

2. Процес перестраховання (цесія) є вторинним після страхування, і лише страхова компанія бере участь у перерозподілі основної відповідальності застрахованого ризику без участі страховальника.

3. Страхова або перестрахова компанія, яка прийняла ризик на перестраховання, має змогу перестраховувати ризик знову (ретроцесія).

4. Процес перестраховання (ретроцесія) може бути необмеженим.

5. Всі процеси від страхування до перестраховання взаємозалежні.

На ринку перестраховання здійснюють діяльність три фундаментальні групи учасників:

- професійні перестраховики
- прямі страховики
- перестрахові брокери

Перша категорія — це страхові компанії, яка здійснюють свою діяльність в межах допустимої законом організаційно-правової форми, має відповідні ліцензії та не займається іншою діяльністю, крім перестраховання. Перестраховик не має прямого страхування, отже, він не співпрацює із страховальником.

Прямі страховики це — прямі страхові компанії мають спеціальний підрозділ перестраховання та регулярно надають послуги на ринку.

Перестрахові брокери — це спеціалізовані посередники, які покладають безпосередній ризик страховика

на перестраховальну компанію. Зазвичай прямі страхові компанії користуються їхніми послугами [13].

Головною задачею перестраховання є перерозподіл ризиків. Ця особливість полягає в тому, що компанія може надавати страховим компаніям лише ті гарантії, які відповідають їх фінансовим можливостям [3]. Страховик не може досягти цього результату самостійно. Страхова компанія може здійснювати свої зобов'язання за допомогою перестраховання, тобто розподілу ризиків між собою та іншою страховою компанією. При перестрахованні перестраховальник бере на себе значну

частину ризику або гарантії, тоді як решта ризиків, залишених цедентом, несе сам. Кожна перестраховальна компанія, як правило, має різне покриття. Тому страхові компанії, які перекладають ризики на перестраховання, збільшили свою толерантність до ризику вдвідесятеро.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Підсумовуючи, слід зазначити, що попит на ринку перестраховання обумовлений стійким розвитком всього страхового ринку та окремих страхових компаній. Страхування охоплює великі, катастрофічні та сукупні можливості ризику; вирішує соціальні проблеми створення робочих місць та наповнює національний бюджет за допомогою оподаткування.

Порівняно з українським ринком, галузь перестраховання досить розвинена на світовому ринку. Тому поява професійних перестраховиків на українському страховому ринку є послідовною та необхідною умовою розвитку всієї української страхової галузі. Це момент, коли всім учасникам страхового ринку потрібно зрозуміти, що перестраховання є важливою та самостійною частиною страхового бізнесу, яка є важливим елементом страхової інфраструктури. Тільки професійні перестраховальники (які ніколи не ставали конкурентами страхових компаній) будуть надавати останніми послуги з захисту своїх інтересів, інвестиційних портфелів та страховальників.

Литература:

1. Александрова М. М. Страхування: навч. посіб. К.: ЦУЛ. 2002. 208 с.
2. Базилевич В. Д. Базилевич К. С. Страхова справа: навч. посіб. 3-тє вид. перероб і доп. Київ: Знання, 2008. 351 с.
3. Боженко А. С. Аналіз кон'юнктури ринку перестраховання і умов волатильної світової економіки. Збірник наукових праць "Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України". 2017. № 38. С. 315—328.

4. Волошина А.П. Фактори розвитку перестрахування в Україні. Страхова справа. 2013. № 1 (29). С. 43.

5. Воронков О. О. Конспект лекцій з курсу "Страховання". Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. 2017. 126 с.

6. Завада А. Страхование может стать локомотивом развития экономики. Финансовые услуги. 2014. № 5—6. С. 7—10.

7. Закон України "Про страхування" від 7 березня 1996 року № 85/96-ВР. Верховна Рада України: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 06.03.2023)

8. Кнейслер О. В. Ринок перестрахування в Україні: теоретико-методологічні доміанти формування та пріоритети розвитку: монографія. К.: Центр учбової літератури. 2015. 416 с.

9. Козьменко О. В. Аналіз розвитку світового ринку страхових послуг. Ефективна економіка. 2017. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2815> (дата звернення 06.03.2023).

10. Козьменко О. В. Нові вектори розвитку страхового ринку України: монографія. Суми: Університетська книга. 2015. 317 с.

11. Мних М. В. Перестрахування: посіб. для студ. вузів. — К.: Знання України. 2004. 96 с.

12. Пікус Р. В., Балицька М. В. Характеристика джерел забезпечення фінансової стійкості страхової компанії. Науково-практичний збірник № 1. Финансовые услуги. 2017. С. 2—5.

13. Пікус Р. Міжнародний досвід діяльності страхових посередників. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. 2012. № 107-108. С. 20—23.

14. Практикум зі страхування: навчальний посібник / В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич, Р. В. Пікус та ін.; за ред. В. Д. Базилевича. К.: Видавничо — поліграфічний центр "Київський університет". 2010. 479 с. С. 168-199.

15. Прокоф'єва О. В. Специфіка ринку перестрахування та особливості його формування. Страховий ринок України в умовах фінансової глобалізації. Збірник матеріалів Міжнародної науково — практичної конференції. 2012. Київ. С. 172—174.

16. Пфайффер К. Введение в перестрахование. М.: Анкил. 2000. 155 с.

17. Ротова Т. А. Управління прийнятими на страхування ризиками: Автореферат дис канд. екон. наук: 08. 04. 01. Київ, 2002. 16 с.

18. Козьменко О. В., Козьменко С. М., Васильєва Т. А. та ін. Страховий і перестраховий ринки в епоху глобалізації: моногр. Суми: Університетська книга. 2014. 388 с.

19. Mark Coleman. Reinsurers braced to withstand turbulent weather and financial storms. Global Reinsurance Highlights 2015. URL: <http://www.standardandpoors.com> (дата звернення 06.03.2023).

References:

1. Aleksandrova, M.M. (2002), Strakhuvannia [Insurance], TsUL, Kyiv, Ukraine.

2. Bazylevych, V.D. and Bazylevych K.S. (2008), Strakhova sprava [Insurance case], Znannia, Kyiv, Ukraine.

3. Bozhenko, A.S. (2017), "Analysis of the conjuncture of the reinsurance market and the conditions of the volatile world economy", Zbirnyk naukovykh prats' "Problemy i

perspektyvy rozvytku bankiv'skoi systemy Ukrainy", vol. 38, pp. 315—328.

4. Voloshyna, A.P. (2013), "Development factors of reinsurance in Ukraine", Strakhova sprava, vol. 1 (29), pp. 43.

5. Voronkov, O.O. (2017), Konspekt lektсий z kursu "Strakhuvannia" [Synopsis of lectures on the "Insurance" course], KhNUMH im. O. M. Beketova, Kharkiv, Ukraine.

6. Zavada, A. (2014), "Insurance can become the engine of economic development", Fynansovye usluhy, vol. 5—6, pp. 7—10.

7. Verkhovna Rada of Ukraine (1996), The Law of Ukraine "On Insurance", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text> (Accessed 25 Feb 2023).

8. Knejsler, O.V. (2015), Rynok perestrakhuvannia v Ukraini: teoretyko-metodolohichni dominanty formuvannia ta pryorityety rozvytku [The reinsurance market in Ukraine: theoretical and methodological dominants of formation and development priorities], Tsentruchovoi literatury, Kyiv, Ukraine.

9. Koz'menko, O.V. and Abramitova, D.R. (2017), "Global insurance market trends", Efektyvna ekonomika, vol. 3, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2815> (Accessed 25 Feb 2023).

10. Koz'menko, O.V. Koz'menko, S.M. and Vasyl'ieva, T.A. (2015), Novi vektory rozvytku strakhovoho rynku Ukrainy [New vectors of development of the insurance market of Ukraine], Universytets'ka knyha, Sumy, Ukraine.

11. Mnykh, M.V. (2004), Perestrakhuvannia [Reinsurance], Znannia Ukrainy, Kyiv, Ukraine.

12. Pikus R.V. and Balyts'ka M.V. (2017), "Sources of insurance companies' financial stability provision characteristics", Naukovo-praktychny zbirnyk, vol. 1, pp. 2—5.

13. Pikus, R. and Tereschenko, O. (2012), "International experience of insurance intermediaries", Visnyk Kyivs'koho natsional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Ekonomika, vol. 107—108, pp. 20—23.

14. Bazylevych, V.D. Bazylevych, K.S. and Pikus, R.V. (2010), Praktykum zi strakhuvannia [Workshop on insurance: study guide], Vydavnycho-polihrafichnyy tsentr "Kyivs'kyj universytet", Kyiv, Ukraine, pp. 168—199.

15. Prokof'ieva, O.V. (2012), "Specifics of the reinsurance market and peculiarities of its formation", Strakhovyj rynek Ukrainy v umovakh finansovoi hlobalizatsii. Zbirnyk materialiv Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii [The insurance market of Ukraine in the conditions of financial globalization. Collection of materials of the International Scientific and Practical Conference], Kyiv, Ukraine, pp. 172—174.

16. Pfayffer, K. (2000), Vvedeniye v perestrakhovanye [Introduction to reinsurance], AnkiL, Moscow, Russia.

17. Rotova, T.A. (2002), "Management of risks accepted for insurance", Abstract of Ph.D. dissertation, Economy, Kyiv, Ukraine.

18. Koz'menko, O.V. Koz'menko, S.M. and Vasyl'ieva, T.A. (2014), Strakhovyj i perestrakhovyj rynky v epokhu hlobalizatsii [Insurance and reinsurance markets in the era of globalization], Universytets'ka knyha, Sumy, Ukraine.

19. Coleman, M. (2015), "Reinsurers braced to withstand turbulent weather and financial storms", Global Reinsurance Highlights, available at: <http://www.standardandpoors.com> (Accessed 25 Feb 2023).

Стаття надійшла до редакції 08.03.2023 р.